

[CONSTANTIJN HUYGENS] (DEN HAAG)
AAN HENRI DE BERINGHEN [PARIJS]
1 JANUARI 1646
4235

Antwoord op een verloren gegane brief van Beringhen van eind 1645?

Samenvatting: Huygens feliciteert Beringhen met zijn voorgenomen huwelijk; tevens herinnert hij hem eraan niet te vergeten een zangleraar voor hem te zoeken.

Bijlage: lijst met ziektes van Frederik Hendrik.

Over een antwoord door Beringhen is niets bekend.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 2, pp. 317-319: afschrift (Constantijn Huygens jr.).

Vroegere uitgaven: Jonckbloet 1882, nr. 16, p. 13: onvolledig (<je vous recommande ... *humilde criado*.>).
— Worp 4, nr. 4235, pp. 267-269: volledig.

Namen: Anna du Blé; Frederik Hendrik; Isacus Hollandus.

Plaatsen: Frankrijk; Rhône; Rijn.

Glossarium: basse (bas); chanter (zingen); concert (muziekstuk); luth (luit); musicien (musicus); partie (partij); tiorbe (theorbe); voix (stem).

Transcriptie

Copie.

¹À Monsieur de Beringhen.

1 Janvier 1646.

²Remontez, Rhosne et Rhin, au plus hault de vos sources.
Il est temps, que Nature, esgarée en ses coursses,
Ayse de son desordre, aille tout varier.
Beringhen et sa ratte osent se marier.

Ma fortune me pèse, par où mes amis croyent et mes enemis regrettent qu'elle me rit. C'est, Monsieur, en ce qu'elle m'entendit l'usage de la poésie, et ne sçauroit souffrir que j'employe une demie journée à vostre épithalame. Je le feroy, par Dieu, et si bizearre, et si grotesque, et si esloigné du grand chemin, que possible en seriez-vous aussi estonné, qui nous le sommes, vous et moy, de ce que vous entreprenez.

Vous verriez rouler mes esloges,
Jusques aux champs des Allobroges.

Mais voycy une lettre dans laquelle je vous jure que j'ay desjà esté interrompu plus de fois qu'il n'y a d'articles. Outre qu'à me considérer en chausses et pourpoint, je me trouve de fort-mauvaise taille à fournir à ce divin mystère, ou mestier politique. Pour conclurre donq la matière, je vous donne du meilleur de mon âme tous les souhaits que tout le monde ensemble pourroit contribuer au succès de vostre mariage. Et pour sortir par où je suis entré, n'ayant point de peine à me représenter les excellentes qualitez de Madame, déjà vostre compagne, et de-là Madame, je veux en specifier deux ou trois en rime assaisonnée à la rigueur du temps et vous souhaitter finalement:

1. Naam geadresseerde en datum autografisch.
2. Ook in Gedichten 4, p. 66.

³Que sa douce chaleur vous flatte et resjouisse,
Que commode, que souple elle vous obéisse, | 318 |
Qu'elle ne pèse pas sur vos bras; tout de bon,
Qu'elle vous serve en tout de robe de Japon.

Qui est des plus agréables meubles que je cognoisse et à qui pourroit se donner carrière au chant nuptial. La comparaison en seroit plaisante en divers esgards, n'y en eust que celle-cy, que l'entrée en est un peu difficile et la sortie aysée, aveq d'autres remarques d'importance que nous lairrons à la discrétion du bénévole lecteur.

Revenant donq, Monsieur, de vostre lict à la table, je dis la merveilleuse. Je vous assure que Son Altesse se tiendra fort satisfaicte de l'invention, quoyque la matière ou l'ouvrage n'y respondent pas. Au pis aller, la machine servira de modèle, et comme vous dites, d'acheminement à quelque-chose de meilleur. Je m'en figure quelque image, que je voudray ne s'accorder point à l'original. Ainsi nous aurions deux inventions, dont l'une vous plaist par expérience, et l'autre me chastouille, comme mienne, en espérance.

Ne craignez pas que je vous demeure en faulte de recherche de ce que *Hollandus* peut avoir produit au végétales et ⁴minéral. Ma curiosité y va de pair aveq celle de vostre grand amy, et en matière chymique j'ay tousjours faict plus de cas du verd apparent, que du jaulne imaginaire.

Ne craignez pas non plus que nous laissions prier de ce que vous nous offrez d'avis sur la disposition de Son Altesse; au contraire, elle s'en tient grandement vostre redevable. Et voycy pour cest'effect l'entrée de la consulte du collège de médecins où j'ay presidé chez moy. Elle contient la pathologie, qui est pour ceux qui n'entendent pas si bien que le Grec que les articles de leur mariage, la description du mal, ou bien des maux que Son Altesse souffre. | 319 | Suivront les causes et des remèdes. Cela eust esté trop long à copier soudainement, et trop lourd pour un ordinaire, et je croy que vostre personnage ne prétend de veoir principalement que ce que j'envoye, pour se tenir hors de prejudé.

Je vous recommande, et re-recommende mon petit musicien. Ce que j'y requiers surtout, c'est qu'il entende exactement à chanter sa partie en concert. Outre ce quelque methode et conduite pour la voix; s'il peut un peu toucher le luth, tant mieux. Ainssi il pourroit souvent me servir, sans moy. Autrement je doibs venir en partage du travail aveq le tiorbe et la basse. Répresentez-vous le provençal aveq sa garce. Je m'offre desjà aux dames aveq mon page, pour disposer de nous comme elles souloyent de ce pauvre aveugle, qu'on dit avoir esté roué en grève, au moins en France. Je le plains en tout cas, car cela faict mal esgalement partout *quien tal haze, tal pague*. J'achève donq en Espagnol y *soy por la vida, y antes muerto que mudado*,

de Vuestra Merced muy humilde criado, etc.

À La Haye, le premier de l'an 1646, que Dieu vous doint plein de felicitez.

Vertaling

Aan de heer Beringhen.

1 januari 1646.

Keer terug, Rijn en Rhône, naar uw verste bronnen.
Het is tijd dat de Natuur, verdwaald in haar loop,
Herstelt van haar wanorde, en alles gaat veranderen:
Beringhen en zijn hamstertje durven te trouwen.

3. Ook in Gedichten 4, p. 66.

4. <animal>. Zeker een kopieerfout.

Mijn fortuin drukt op mij, als gevolg waarvan mijn vrienden geloven en mijn vijanden het betreuren dat zij mij toelacht. Het gaat erom, mijnheer, dat zij mij het gebruik van de poëzie heeft geleerd en tegelijk niet kon toestaan dat ik een halve dag besteed aan mijn huwelijkszang voor u. Ik zal het toch doen, bij God, en wel zo bizar en zo grotesk, en zo ver verwijderd van het gewone dat u mogelijk even verbaasd zou zijn als wij dat zijn, u en ik, over wat u ⁵onderneemt.

U zou mijn lofzangen voort zien rollen,
Tot aan de velden van de ⁶Allobrogen.

Maar zie hier een brief waarin ik u bezweer dat ik al vaker ben onderbroken dan er lidwoorden in voorkomen. Behalve dat ik mij zie in broek en wambuis, vind ik mij in een slechte vorm om iets te verschaffen voor dit goddelijke mysterie, of politieke vak. Om de zaak af te ronden wens ik u vanuit het beste van mijn ziel al het goede dat de gehele wereld tezamen zou kunnen bijdragen aan het succes van uw huwelijk. En om te vertrekken zoals ik binnen ben gekomen, wil ik, aangezien ik in het geheel geen moeite heb mij de voortreffelijke kwaliteiten van ⁷mevrouw, reeds uw levensgezellin, en daardoor ook mijn vrouw, voor te stellen, er twee of drie in rijm opsommen, gekruid naar de noden des tijds en u tot slot wensen:

Dat haar zachte warmte u vleit en verheugt,
Dat zij u zachtjes en voegzaam gehoorzaamt,
Dat zij uw armen niet bezwaart, in één woord,
Dat zij u dient geheel als Japanse japon.

Wat kan worden gezegd van de aangenaamste meubels die ik ken en waardoor vrij baan kan worden gegeven aan de huwelijkszang. De vergelijking ermee zal in verschillende opzichten aardig zijn, al was het alleen maar in het opzicht dat de binnenkomst wat moeilijk is en het vertrek gemakkelijk, benevens andere belangrijke opmerkingen, die wij overlaten aan de discretie van de welwillende lezer.

Ik wend mij, mijnheer, van uw bed tot uw tafel, die wonderbaarlijke. Ik verzeker u dat Zijne ⁸Hoogheid zeer tevreden zal zijn over de uitvinding, al zijn materiaal en uitwerking niet ermee in overeenstemming. In het slechtste geval zal de machine als model dienen en, zoals u zegt, als aanloop tot iets beters. Ik stel me iets voor in gedachten waarvan ik niet zal willen dat het met het oorspronkelijke overeenstemt. Op die manier hebben wij twee uitvindingen, waarvan de ene u zint uit ervaring, en de andere, als de mijne, mij prikkelt in hoop.

Wees niet bevreesd dat ik in gebreke blijf wat betreft mijn speurtocht naar wat [Isacus] Hollandus over ⁹groenten en ¹⁰mineralen kan hebben geschreven. ¹¹Mijn nieuwsgierigheid ernaar is even groot als die van uw vriend, en wat betreft de chemie heb ik altijd meer waarde gehecht aan tastbaar groen dan aan denkbeeldig geel.

Wees evenmin bevreesd dat wij ons zouden laten bidden aangaande de mening die u ons geeft met betrekking tot de gezondheid van Zijne Hoogheid; integendeel, hij beschouwt zich als schatplichtig aan u, en zie hier tot dit doel het begin van het consult van het college van doktoren dat ik bij mij thuis heb voorgezeten. Het bevat de pathologie, ofwel, voor diegenen die het Grieks minder goed begrijpen dan hun huwelijksvoorwaarden, de beschrijving van de ziekte, of liever de ziekten, waaraan Zijne Hoogheid lijdt. De oorzaken

5. Op 9 juli had Huygens nog aan Amalia van Solms geschreven (Worp 4, nr. 4013, p. 171) dat hij een brief van Beringhen had ontvangen (verloren?) waarin deze laatste schreef volstrekt geen trouwplannen te hebben.

6. Gallische volksstam, die in de Romeinse tijd het gebied tussen Rhône en Alpen bewoonde.

7. Anna du Blé.

8. Frederik Hendrik.

9. Isacus Hollandus, *Opera vegetabilia* (Middelburg 1600).

10. Isacus Hollandus, *Mineralia opera* (Middelburg 1600).

11. Huygens had kennelijk Cornelis van Hoghelande te Leiden hierover geschreven (brief verloren), die op 13 januari 1646 moest meedelen dat hij over beide 15de-eeuwse traktaten nog weinig te weten was gekomen (Worp 4, nr. 4246, pp. 271-272).

en de geneeswijzen zullen volgen. Dat zou te lang worden om nu ineens af te schrijven, en te zwaar voor de gewone postdienst, en ik meen dat u in principe slechts dat wenst te zien wat ik u stuur, teneinde onbevooroordeeld te blijven.

Wilt u nog eens en nog eens denken aan mijn kleine musicus? Het is vooral belangrijk dat hij nauwkeurig zijn partij in een ensemble kan zingen. Als hij, behalve dat hij enigermate over een geschoolde zangstem beschikt, ook nog wat luit kan spelen: des te beter. Dan zou hij dikwijls voor mij kunnen werken zonder mij; anders moet ik meedelen in het werk met de theorbe en de baspartij. Stelt u zich voor: de provinciaal met zijn meid. Ik bied mij al aan de dames aan met mijn page, om over ons te beschikken zoals ze gewend zijn van die arme blinde, van wie men, tenminste in Frankrijk, zegt dat hij op de ¹²Place de Grève is geradbraakt. Ik beklag hem in ieder geval, want dat gaat overal even slecht: ^Lloon naar werken.^J Ik besluit dus in het Spaans met ^Ldat ik ben voor altijd, en dat ik liever dood ga dan er iets aan verander,

uw nederige dienaar,^J enz.

Den Haag, 1 januari 1646, welk jaar God u vol geluk moge laten zijn.

12. De Place de Grève is een plein in Parijs waar misdadigers werden terechtgesteld.
